

prigovor da za njega odnosna klauzula nije mjerodavna jer ne slijedi iz teretnice, a da se on, tj. brodar, samo strože obvezao naručitelju prijevoza, a ne i trećima zakonitim imaocima teretnice. U ovom slučaju eventualna naručiteljeva cesija primaocu koja bi se odnosila na postroženje brodarove odgovornosti u pogledu jedinice tereta ne bi bila pravomoćna za brodara, jer primalac ne stupa u ugovorni odnos u prijevozni posao na temelju naručiteljevog ugovora odnosno cesije, već na osnovi prenesene teretnice. Ovaj drugi naslov (teretnica) isključuje svako pravo odnosno dužnost koja bi se temeljila na ugovoru ili cesiji.

U našem pravu, što se tiče pitanja da li treba uzeti u obzir za brodarovo ograničenje odgovornosti prvenstveno komad ili neku drugu mjeru kao jedinicu ograničenja, zauzeto je isto stajalište koje zauzima gornja presuda. U čl.56. Zakona o ugovorima o iskorištavanju pomorskih brodova kaže se: "Pod jedinicom tereta iz prethodnog stava razumijeva se koletu ili komad, odnosno metarska tona ili kubni metar u slučajevima kad se vozarina izračunava prema težini odnosno zapremeni, ukoliko u prometu nije uobičajeno izračunavanje vozarine prema drugoj jedinici tereta". I pitanje ugovornog odstupanja od ovog načela identično je kao i u okviru primjene Konvencije o teretnici od 1924. godine, jer naš zakon prihvaća njena načela.

Treba spomenuti da problem ograničenja brodarove odgovornosti prema jedinici tereta na drugi način rješava "Protokol koji se odnosi na promjenu Međunarodne konvencije o izjednačenju nekih pravila o teretnici".

B.J.

HANZEATSKI APELACIONI SUD, Bremen

Presuda od 8.II 1968.
br.6 U 122/67

Prijevoz stvari morem - Brodarova odgovornost - Pojam opasnosti mora - Zastara - U belgijskom pravu jednogodišnji rok u okviru kojega se može podnijeti tužba protiv brodara zastarni je rok - Ukoliko tuženik ne postavi prigovor zastare, sud zastaru ne primjenjuje - Prema belgijskoj i nizozemskoj judikaturi, koja odgovara njemačkoj i engleskoj, šteta prouzrokovana opasnošću mora je ona koja je prouzrokovana morskim rizikom koji je "in concreto" neotklonjiv - Nasuprot tomu romanska i njemačka judikatura smatraju da se mora raditi o objektivno nepredvidivom i neotklonjivom događaju - Prema belgijskom pravu nije dovoljno da brodar u svrhu

oslobodjenja od odgovornosti sam učini vjerojatnim da je šteta prouzrokovana opasnošću mora, već to mora i dokazati - Ako to dokaže, brodar će ipak biti odgovoran za štetu, ukoliko tužitelj dokaže da je brodar za tu štetu kriv

Američki osiguratelj tereta kao tužitelj traži od njemačkoga broдача naknadu s naslova osiguranja isplaćene štete na teretu papira, koji je prevezen iz Charlestonea (SAD) u Antwerpen (Belgija). U teretnici je ugovorena primjena belgijskog prava. Prvomolbeni sud je odbio tužbeni zahtjev, a drugomolbeni sud je preinačio odluku prvog suda tako što je dosudio štetu od oštećenja papira deranjem, a odbio zahtjev za naknadu štete od ovlaženja papira. Razlozi na koje se prizivni sud pozvao jesu u bitnom slijedeći:

Prema čl.91, III, 2, 6 i 8 belgijskog pomorskog zakona odgovara vozar za teret od preuzimanja do predaje. Primalac mora dokazati, i to u roku od jedne godine od preuzimanja tereta, da je teret oštećen ili izgubljen za vrijeme preuzimanja do predaje tereta s vozarove strane. U konkretnom slučaju teret je preuzet od primaoca 26.III 1964, a tužba je predana 18.VI 1965; no kako je u belgijskom pravu taj jednogodišnji rok zastarni, i kako tuženi nije istakao prigovor zastare, nema mjesta ni primjeni zastare.

Utvrđenje štete izvršeno je u prisutnosti obiju stranaka, u smislu obveze koja proizlazi iz zakona da moraju jedna drugoj to utvrđenje olakšati, pa je prema tome ostalo na tuženome da dokaže da postoji jedan od izuzetih slučajeva u kojemu on ne odgovara za štetu.

Tuženi se poziva na opasnosti mora, a tužitelj smatra da tuženi mora dokazati da je šteta doista i nastala od opasnosti mora, a da on tu opasnost mora nije skrivio. Međutim prema belgijskom pravu nije dovoljno, kao što je to po njemačkom pravu, da vozar dokaže da je šteta mogla nastati od jednog od izuzetih slučajeva, nego mora dokazati da je i nastala od takvog slučaja; no i po belgijskom pravu kad je to dokazano mora tužitelj dokazati da je do izuzetog slučaja došlo vozarovom krivnjom. Belgijsko pravo, kao i njemačko, stoji na principu odgovornosti na temelju krivnje, ali i no samo kod slučaja iz čl.IV, 2, sl.q) traži da tuženi vozar dokaže svoju nekrivnju (naime kod događaja koji ne potpada pod izuzete slučajeve) kao i nekrivnju osoba kojima se u svom poslovanju služi.

Prema tome tuženi bi morao dokazati da su štete na teretu papira nastale od opasnosti mora. To mu ne može uspjeti s obzirom na štete od deranja papira, jer opasnosti mora kraj pravilnog slaganja tako osjetljivog tereta ne

bi mogle do takve štete dovesti. Naprotiv je vozaru uspjelo dokazati da je do ovlaženja došlo od opasnosti mora, jer je brod plovio kraj 9 do 11 jačine vjetra i valova koji su se preko njega prebacivali, pa su otkinuli iz valjanog materijala načinjeni ventil i tako doveli do ovlaženja papira. Istina je da sadržaj pojma "opasnosti mora" sudovi različito tumače, pa da se općenito može reći da su blaži u njegovoj primjeni njemački i engleski sudovi, a da su stroži američki, francuski i talijanski sudovi. Belgijski i nizozemski sudovi su se priklonili blažem shvaćanju. Naime romanska judikatura je tražila da se radi o višoj sili u smislu da se radi i o neotklonjivom i o nepredvidivom događaju. Međutim su se belgijski i nizozemski sudovi odlučili samo za primjenu pojma neotklonjivosti "in concreto", pa kako se "in concreto" doista radilo o takvoj opasnosti mora, uspio je tuženomu dokaz da je ta šteta (od ovlaženja) nastala od opasnosti mora, a tužitelj nije podnio protudokaz da bi tu opasnost mora tuženi skrivio.

(HANSA 1968, str.1281)

E.P.

HANZEATSKI APELACIONI SUD, Bremen

Presuda od 30.V 1968.
br.6 U 98/67

Prijevoz stvari morem - Brodarova odgovornost - Jedinica tereta - Primjena stranog prava - Kad njemački sud primjenjuje strano pravo, kod njegovog tumačenja uzima u obzir literaturu i judikaturu zemlje primjenjivanog prava - Prema belgijskom pravu jedinica tereta smatra se jedan transformator - Brodar po belgijskom i njemačkom pravu može ograničiti svoju odgovornost i ako je šteta prouzrokovana grubom nepažnjom ili nesposobnošću broda za plovidbu

Tužitelj primalac utužuje protiv tuženog broдача svoj zahtjev za naknadu štete koja mu je nastala od toga što je jedan transformator prilikom iskrcaja oštećen kad se kabel na brodskoj dizalici prekinuo i transformator pao. Tužitelju je tuženi isplatio 17.500 belgijskih franaka, koliko iznosi ograničenje odgovornosti po belgijskom pravu po jedinici tereta, a tužitelj traži da mu se dosudi takav iznos za svakih 1.000 kg. težine transformatora, budući da je u teretnici naznačena njegova težina u formuli "1 piece in bulk 47.904 ks."